Shri Kumarswami Mahavidyalaya, Ausa

Department of Library

SRTMU, Nanded.

B.Com. Second Year

3rd Semester Examination

November/December 2025

Question Papers

This question paper contains 15 printed pages]

EA—51—2025

FACULTY OF COMMERCE

B.Com. (Second Year) (Third Semester) EXAMINATION

NOVEMBER/DECEMBER, 2025

CORPORATE ACCOUNTING

Paper-BC-3.1

(Saturday, 15-11-2025) Time : 2.00 p.m. to 5 p.m.

Time—3 Hours *Maximum Marks*—75

N.B. :— (*i*) Attempt *all* questions.

(*ii*) Question No. 1 is compulsory.

(*iii*) The use of a simple non-programmable calculator is allowed.

(*i*) सर्व प्रश्न सोडवा.

(*ii*) प्रश्न क्र. 1 अनिवार्य आहे.

(*iii*) प्रोग्रॅम भरता न येणारा साधा गणकयंत्र वापरण्यास परवानगी आहे.

1. The Swaraj Company Ltd. issued 12,000 equity shares of ₹ 100 each payable as follows : 20

On Application	₹ 20 per share
On Allotment	₹ 30 per share
On First Call	₹ 25 per share
On Final Call	₹ 25 per share

P.T.O.

The Company received Applications for ₹ 10,000 shares. All the Applications were accepted. The directors made both the calls. One Shareholder holding 100 shares failed to pay the final call. His shares were forfeited and reissued as fully paid at ₹ 90 per share.

Show Journal Entries and Balance Sheet.

स्वराज कंपनी लिमिटेड ने ₹ 12,000 सामान्य भाग प्रत्येकी ₹ 100 प्रमाणे निर्गमित केले. त्यावरील रक्कम खालील प्रमाणे देय होती :

आवेदनावर	₹ 20 प्रति भाग
वाटपावर	₹ 30 प्रति भाग
प्रथम प्रभाग	₹ 25 प्रति भाग
अंतिम प्रभाग	₹ 25 प्रति भाग

कंपनीकडे ₹ 10,000 भागासाठी आवेदन पत्र प्राप्त झाले. सर्व आवेदन पत्र स्वीकारण्यात आली. संचालकानी दोन्ही प्रभागाची रक्कम मागितली. एका भागधारकाने ₹ 100 भाग धारण केले होते. त्यांनी अंतिम प्रभागाची रक्कम दिली नाही म्हणून त्यांचे भाग जप्त केले व प्रतिभाग ₹ 90 प्रमाणे पूर्णदत्त पुनर्निगमीत केले.

पणजी प्रविष्ट्या आणि स्थितीविवरण दाखवा.

2. Balance Sheet of Sakshi Co. Ltd. on 31st March, 2024 was as under : 15

Balance Sheet

(As on 31st March, 2024)

Liabilities	₹	Assets	₹
Share Capital :		Sundry Assets	6,00,000
5,000 Equity Shares of		Bank Balance	1,50,000
₹ 100 each	5,00,000		
1000, 12% redeemable			
Preference Shares			
of ₹ 100 each	1,00,000		
Profit & Loss A/c	1,25,000		
Creditors	25,000		
	7,50,000		7,50,000

On the above date the preference shares were redeemed at a premium of 10%. The redemption was out of company's profit.

Pass Journal Entries and show the Balance Sheet after redemption.

P.T.O.

साक्षी कं. लि. चे 31 मार्च 2024 रोजीचे रोजीचे स्थितीविवरण खालील प्रमाणे आहे :

स्थितीविवरण

(31 मार्च 2024)

देयता	₹	संपत्ती	₹
भाग भांडवल :		विविध संपत्ती	6,00,000
5,000 समभाग प्रत्येकी		अधिकोषस्थ रोख	1,50,000
₹ 100 प्रमाणे	5,00,000		
1000 12% अग्रहक्क भाग			
प्रत्येकी ₹ 100 प्रमाणे	1,00,000		
लाभालाभ खाते	1,25,000		
विविध धनको	25,000		
	7,50,000		7,50,000

वरील तारखेस अग्रहक्क भागाचे 10% प्रव्याजीने शोधन केले. भागाचे शोधन कंपनीच्या नफ्यातून केले आहे.

किर्द नोंदी करून शोध्य पुर्वाधिकार भागाचे शोधन केल्यानंतरचे ताळेबंद तयार करा.

Or

(किंवा)

The Vedanta Ltd. was incorporated on 1st May, 2021 to take over the business of Mr. Rahul from 1st January 2021. The Profit and Loss Account of the company for the year ended 31st December, 2021 was as follows :

Profit and Loss Account

(For the Year Ended 31st December, 2021)

Particulars	₹	Particulars	₹
To Salaries	36,000	By Gross Profit	2,80,000
To Rent	12,000	By Commission	10,400
To Electricity	2,400		
To Directors fees	1,600		
To Auditors Fees	3,600		
To Insurance	6,000		
To Commission	14,400		
To Advertisement	4,000		
To Discount	2,000		
To Office Exp.	2,400		
To Bank Charges	2,400		
To Preliminary Expences	16,000		
To Bad debts	800		
To Interest on Loan	10,800		
To Net Profit	1,76,000		
	2,90,400		2,90,400

The total turnover of the year ending 31st December, 2021 was ₹ 8,00,000 divided into ₹ 3,20,000 for the period up to 1st May, 2021 and ₹ 4,80,000 for the remaining period. Ascertain the profit earned prior to incorporation of the Company.

P.T.O.

X315YD6604AX315YD6604AX315YD6604AX315YD6604A

कुमारस्वामी महाविद्यालय ग्रंथालय औसा जि. लातूर

1 जानेवारी 2021 पासून अस्तित्वात असलेला राहुल यांचा व्यवसाय खरेदी करण्यासाठी 1 मे 2021 रोजी वेदांता कंपनी लिमिटेडची स्थापना करण्यात आली. 31 डिसेंबर 2021 रोजी कंपनीचे नफा-तोटा पत्रक खालील प्रमाणे होते :

नफा-तोटा खाते

(31 डिसेंबर 2021)

विवरण	₹	विवरण	₹
वेतन	36,000	सकल नफा	2,80,000
भाडे	12,000	कमिशन	10,400
वीज	2,400		
संचालकांचे शुल्क	1,600		
लेखापरीक्षक शुल्क	3,600		
विमा	6,000		
कमिशन	14,400		
जाहिरात	4,000		
अपहार	2,000		
कार्यालय खर्च	2,400		
अधिकोष शुल्क	2,400		
प्रारंभिक खर्च	16,000		
बुडीत कर्जे	800		
कर्जावरील व्याज	10,800		
निव्वळ नफा	1,76,000		
	2,90,400		2,90,400

X315YD6604AX315YD6604AX315YD6604AX315YD6604A

31 डिसेंबर 2019 रोजी वर्षातील एकूण विक्री ₹ 8,00,000 असून त्यापैकी ₹ 3,20,000 ही 01 मे 2021 पर्यंत आणि ₹ 4,80,000 ही पुढील काळातील होती. नोंदणी पूर्वीच्या काळातील नफा काढा.

3. The Varun Co. Ltd. issued 4,000 equity shares of ₹ 10 each at a premium of ₹ 2 per share, payable as under : 15

On Application	₹ 2 Per Share
On Allotment	₹ 5 Per Share (Including Premium)
On First Call	₹ 2 Per Share
On Final Call	₹ 3 Per Share

Applications were received for 6,000 shares. Allotment was made on pro rata basis to the applications for 4,800 shares, the remaining applications being refused, money over-paid on application by the allottees was utilized towards sum due on allotment. One shareholder to whom 100 shares were allotted failed to pay the allotment and both the calls, his shares were forfeited. These shares were re-issued as fully paid at ₹ 9 per share.

Give Journal Entries.

P.T.O.

वरुण कंपनी लि. ने 4000 सामान्य भाग ₹ 10 प्रति भाग प्रमाणे ₹ 2 अधि-मुल्यावर निर्गमित केले, यावरील रक्कम खालील प्रमाणे देय होती :

आवेदनावर	₹ 2 प्रति भाग
वाटपावर	₹ 5 प्रति भाग (प्रव्याजीसह)
प्रथम प्रभाग	₹ 2 प्रति भाग
अंतिम प्रभाग	₹ 3 प्रति भाग

भाग खरेदीसाठी 6,000 आवेदने प्राप्त झाली. कंपनीने 4,800 आवेदनांना 4,000 भाग सप्रमाणात (pro rata) पद्धतीने वाटप केले आणि जास्तीचे आवेदने नाकारण्यात आली वाटप केलेल्या भागावरील जास्तीची आवेदन राशी भाग वाटपात समायोजित करण्यात आली. एका भागधारकाने ज्याला 100 भाग वाटप करण्यात आले होते त्याने भाग वाटप आणि दोन्ही प्रभागावरील रक्कम दिली नाही. त्यामुळे त्याचे भाग कंपनीने जप्त केले. जप्त केलेल्या भागाची ₹ 9 प्रति भाग प्रमाणे पुनर्विक्री करण्यात आली.

कंपनीच्या पुस्तकात नोंदी करा.

Or

(किंवा)

The following is the trial balance of Vedanta Company Limited as on 31st March, 2024 :

Trial Balance

Particulars	₹	Particulars	₹
Purchases	2,26,000	Share capital	3,00,000
Sales Return	6,000	Sales	5,73,000
Wages	46,000	Purchase Return	4,000
Carriage	25,000	5% Debenture	80,000
Fuel	30,000	General Reserve	42,000
Office expenses	11,000	Interest	9,000
Printing	16,000	Transfer Fees	2,000
Stock	61,000	Creditors	21,000
Interest	2,000	Bank overdraft	31,000
Office Salary	49,000	P&L Account (1-04-2023)	26,000
Advertisement	11,000	Bills payable	4,000
Bad Debt	6,000		
Debtors	91,000		
Cash	4,000		
Bank	6,000		
Plant	90,000		
Land	3,00,000		
Furniture	20,000		
Preliminary Exp.	20,000		
Motor	30,000		
Postage	7,000		
Prepaid Insurance	15,000		
Patents	20,000		
	10,92,000		10,92,000

Adjustment :

(1) Closing stock valued on 31st March 2024 at cost ₹ 80,000.

(2) Wages of ₹ 2,000 due on 31st March 2024.

(3) Charge Depreciation on : motor 5%, land 5%, plant 10%.

(4) Make provisions for reserve fund ₹ 5,000.

Prepare Company Final Accounts in the prescribed format.

P.T.O.

31 डिसेंबर 2024 रोजी वेदांता कंपनी लि. चे तेरीज पत्रक खालील प्रमाणे होते.

तेरीज पत्रक

विवरण	₹	विवरण	₹
खरेदी	2,26,000	भाग भांडवल	3,00,000
विक्री परत	6,000	विक्री	5,73,000
मजुरी	46,000	खरेदी परत	4,000
वाहन खर्च	25,000	5% कर्जरोखे	80,000
इंधन	30,000	सामान्य निधी	42,000
कार्यालयीन खर्च	11,000	व्याज	9,000
छपाई	16,000	हस्तांतरण शुल्क	2,000
स्कंध	61,000	धनको	21,000
व्याज	2,000	अधिकोष अधिविकर्ष	31,000
कार्यालय वेतन	49,000	नफा-तोटा लेखा (1-04-2023)	26,000
जाहिरात	11,000	देय विपत्रे	4,000
बुडीत कर्ज	6,000		
ऋणको	91,000		
रोख	4,000		
बँक	6,000		
संयंत्र	90,000		
जमीन	3,00,000		
उपस्कर	20,000		
प्रारंभिक खर्च	20,000		
मोटार	30,000		
पोस्टेज	7,000		
पूर्वदत्त विमा	15,000		
पेटंट्स	20,000		
	10,92,000		10,92,000

समायोजना :

(1) 31 मार्च 2024 रोजी स्कंध मूल्य ₹ 80,000.

(2) 31 मार्च 2024 रोजी अदत्त मजुरी ₹ 2,000 एवढी होती.

(3) अवक्षयण आकारा : मोटारवर 5%, जमीनवर 5%, संयंत्रावर 10%.

(4) सामान्य संचितीसाठी ₹ 5,000 तरतूद करा.

प्रमंडळाचे अंतिम लेखे तयार करा.

4. The following is the Balance Sheet of Dipak Ltd. as on 31st March, 2024 : 15

Balance Sheet

(as on 31st March, 2024)

Liabilities	₹	Assets	₹
Share Capital :		Fixed Assets	53,000
5000 Equity Shares of		Investment	13,000
₹ 10 each	50,000	Stock	21,000
2000, 12% redeemable		Debtors	23,000
Preference Shares of		Bank Balance	10,000
₹ 10 each	20,000		
Profit & Loss A/c	19,000		
Current Liability	31,000		
	1,20,000		1,20,000

P.T.O.

The preference shares were redeemed on 1st April 2024 at a premium of 5%.

To finance redemption the investment was sold on the same day for ₹ 10,000 and 1,000 equity shares of ₹ 10 each were issued at par and paid up in full.

Draft the Journal Entries and prepare the Balance Sheet after redemption.

दीपक लि.चे 31 मार्च, 2024 रोजीचे स्थितीविवरण खालील प्रमाणे आहे :

स्थितीविवरण

(31 मार्च 2024)

देयता	₹	संपत्ती	₹
भाग भांडवल :		विविध संपत्ती	53,000
5000 समभाग प्रत्येकी		गुंतवणूक	13,000
₹ 10 प्रमाणे	50,000	स्कंध	21,000
2000, 12% अग्रहक्क भाग		ऋणको	23,000
प्रत्येकी ₹ 10 प्रमाणे	20,000	अधिकोषस्थ रोख	10,000
लाभालाभ	19,000		
देयता	31,000		
	1,20,000		1,20,000

1 एप्रिल 2024 रोजी अग्रहक्क भागाचे 5% प्रव्याजीने शोधन करावयाचे आहे. शोधणासाठीची आर्थिक तरतूद : गुंतवणूक विक्री ₹ 10,000 ला करण्यात आली आणि 1,000 सामान्य भाग प्रत्येकी ₹ 10 प्रमाणे निर्गमित करण्यात आली.

किर्द नोंदी करून शोध्य पुर्वाधिकार भागाचे शोधन केल्यानंतरचे ताळेबंद तयार करा.

Or

(किंवा)

The following is the Trial Balance of Disha Company Limited as on 31st March 2023 :

Trial Balance

Particulars	₹	Particulars	₹
Opening Stock	50,000	Share Capital	2,00,000
Purchases	2,50,000	Sales	4,00,000
Wages	15,000	6% Debenture	10,000
Carriage inward	4,000	General Reserve	25,000
Fuel	5,000	Creditors	30,000
Office expenses	10,000	Bank overdraft	20,000
Salary	20,000	Profit & Loss Account (Last Year)	15,000
Advertisement	2,000		
Debtors	9,000		
Cash in hand	6,000		
Cash at Bank	90,000		
Plant and Machinery	40,000		
Land and Building	60,000		
Furniture	84,000		
Preliminary Exp.	20,000		
Motor	20,000		
Insurance	5,000		
Patents	10,000		
	7,00,000		7,00,000

P.T.O.

X315YD6604AX315YD6604AX315YD6604AX315YD6604A

श्री कुमारस्वामी महाविद्यालय ग्रंथालय औसा जि. लातूर

Adjustments :

(1) Stock on 31.03.2023 was valued at ₹ 30,000.

(2) Transfer ₹ 4,000 to Reserve Fund.

(3) Write off ₹ 5,000 from Preliminary Expenses.

(4) Provide half year's debenture interest due.

(5) Provide depreciation on land and building at 5%, on Plant and Machinery at 10%.

Prepare Trading and Profit and Loss Account, Profit and Loss Appropriation Account and Balance Sheet in the prescribed form.

31 डिसेंबर 2023 रोजी दिशा कंपनी लि. तेरीजपत्रक खालील प्रमाणे होते :

तेरीज पत्रक

विवरण	₹	विवरण	₹
प्रारंभिक स्कंध	50,000	भाग भांडवल	2,00,000
खरेदी	2,50,000	विक्री	4,00,000
मजुरी	15,000	6% कर्जरोखे	10,000
वाहन खर्च	4,000	सामान्य निधी	25,000
इंधन	5,000	धनको	30,000
कार्यालयीन खर्च	10,000	अधिकोष अधिविकर्ष	20,000
वेतन	20,000	नफा-तोटा लेखा (गतवर्ष)	15,000
जाहिरात	2,000		
ऋणको	9,000		
रोख	6,000		
बँकेत रक्कम	90,000		
यंत्र व संयंत्र	40,000		
जमीन व इमारत	60,000		
उपस्कर	84,000		
प्रारंभिक खर्च	20,000		
मोटार	20,000		
विमा	5,000		
पेटंट्स	10,000		
	7,00,000		7,00,000

X315YD6604AX315YD6604AX315YD6604AX315YD6604A

समायोजना :

(1) 31 मार्च 2023 रोजी स्कंध मूल्य ₹ 30,000 एवढे होते.

(2) सामान्य संचितीला ₹ 4,000 स्थानांतरित करा.

(3) प्रारंभिक खर्चाचे ₹ 5,000 ने अपलेखन करा.

(4) कर्जरोख्यावर अर्ध वर्षाचे व्याज देणे आहे.

(5) जमीन व इमारतवर 5% आणि यंत्र व संयंत्रावर 10% अवक्षयण आकारा.

व्यापार खाते, नफा आणि तोटा खाते, नफा आणि तोटा विनियोग खाते, ताळेबंद पत्रक तयार करा.

5. Write short notes on the following (any *two*) : 10

(*i*) Demat Account

(*ii*) Credit Card

(*iii*) Cheque

(*iv*) Swipe Machine.

थोडक्यात टिपा लिहा (कोणतेही दोनवर) :

(*i*) डिमॅट अकाउंट

(*ii*) क्रेडिट कार्ड

(*iii*) धनादेश

(*iv*) स्वाईप मशीन.

X315YD6604AX315YD6604AX315YD6604AX315YD6604A

This question paper contains 8 printed pages]

EA—147—2025

FACULTY OF COMMERCE AND MANAGEMENT

B.Com. (Second Year) (Third Semester) EXAMINATION

NOVEMBER/DECEMBER, 2025

(NEP)

CORPORATE ACCOUNTING

Paper I (CCOMCT-1201)

(Tuesday, 18-11-2025) Time : 2.00 p.m. to 4.30 p.m.

Time—2:30 *Hours* *Maximum Marks*—60

N.B. :— (1) Question No. 1 is compulsory.

(2) Attempt any *three* questions from Q. No. 2 to Q. No. 6.

(3) Use of simple calculator is allowed.

(1) प्रश्न क्र. 1 अनिवार्य आहे.

(2) प्रश्न क्र. 2 ते 6 पैकी कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा.

(3) साधा गणकयंत्र वापरण्यास परवानगी आहे.

1. Explain the following (3 marks each) : 15

(*a*) Mobile Banking

(*b*) What is Share ?

(*c*) Profit and Loss Account

(*d*) What is Debenture ?

(*e*) Profit Prior to Incorporation.

P.T.O.

खालील संज्ञा स्पष्ट करा (प्रत्येकी 3 गुण) :

(अ) मोबाईल बँकींग

(ब) भाग म्हणजे काय ?

(क) नफा-तोटा खाते

(ड) कर्जरोखे म्हणजे काय ?

(ई) नोंदणी पूर्वीचा नफा.

2. The Pushpa Co. Ltd. issued 75,000 equity shares of ₹ 50 each at a premium of ₹ 10, payable as follows : 15

On Application	₹ 10
On Allotment	₹ 25 (including premium)
On First call	₹ 10
On Final call	₹ 15

All money duly received except 1500 shares of Mr. Satish who failed to pay allotment and calls and Mr. Ravish failed to pay calls for his 1000 shares. These shares were forfeited and re-issued as fully paid ₹ 45 each.

Give Journal Entries.

पुष्पा कं. लि. ने 75,000 समभाग प्रतिभाग ₹ 50 प्रमाणे निर्गमीत केले त्यावर ₹ 10 प्रव्याजी स्वीकारण्यात आले. रक्कम पुढीलप्रमाणे देय होती :

आवेदनावर	₹ 10
वाटपावर	₹ 25 (प्रव्याजीसह)
प्रथम प्रभाग	₹ 10
अंतिम प्रभाग	₹ 15

सर्व भागावरील देय राशी प्राप्त झाली केवळ श्री सतिश यांच्या 1500 भागावरील प्रव्याजी राशी प्राप्त झाली नाही आणि श्री रवीश यांच्या 1000 भागावरील दोन्हीही प्रभागावरील राशी प्राप्त झाली नाही. हे सर्व भाग जप्त करण्यात आले व प्रतिभाग ₹ 45 प्रमाणे पूर्णदत्त पुनर्निर्गमीत करण्यात आले.

पंजी प्रविष्ट्या द्या.

3. The following is the Trial Balance of Gauri Co. Ltd. as on 31st March, 2025. Prepare Company Final A/cs as per Revised prescribed form : 15

Trial Balance

Particulars	Amt. Dr. (₹)	Particulars	Amt. Cr. (₹)
Goodwill	2,00,000	Share Capital	5,00,000
Machinery	1,50,000	Sales	10,00,000
Furniture	50,000	Creditors	75,000
Premises	7,50,000	Bills Payable	10,000
Wages	1,25,000	Reserve for doubtful debts (1-4-2024)	1,000
Salaries	60,000		
Calls-in-arrears	5,000	10% Debentures	4,00,000
Purchases	6,80,000	Profit & Loss A/c	35,000
Interim Dividend	20,000	Reserve Fund	1,50,000
Debtors	60,000		
Bills Receivable	13,000		

P.T.O.

Bad Debts	2,000		
Debenture Interest (upto 30-09-2024) (after tax 25%)	15,000		
Stock (1-4-2024)	41,000		
	21,71,000		21,71,000

Additional Information :

(1) The debentures are unpaid for 6 months.

(2) Depreciate machinery and furniture by 10%.

(3) The stock on 31st March, 2025 was valued ₹ 80,000.

(4) Make R.D.D. at 5% on debtors.

(5) The directors proposed a final dividend at 15% on paid up capital.

गौरी कं. लि. यांचे 31 मार्च, 2025 रोजीचे तेरीज पत्रक खालीलप्रमाणे आहे. त्यानुसार कंपनीचे अंतिम लेखे सुधारित विहीत नमुन्यात तयार करा :

तेरीज पत्रक

तपशील	रक्कम (₹)	तपशील	रक्कम (₹)
ख्याती	2,00,000	भाग भांडवल	5,00,000
संयंत्र	1,50,000	विक्री	10,00,000

उपस्कर	50,000	धनको	75,000
प्रांगण	7,50,000	देय विपत्र	10,000
मजुरी	1,25,000	संदिग्ध ऋणार्थ संचिती	
वेतन	60,000	(1-4-2024)	1,000
अदत्त प्रभार	5,000	10% कर्ज रोखे	4,00,000
खरेदी	6,80,000	नफा तोटा खाते	35,000
मध्य लाभांश	20,000	राखीव निधी	1,50,000
ऋणको	60,000		
प्राप्य विपत्र	13,000		
बुडीत कर्ज	2,000		
कर्जरोख्यांवरील व्याज (30-09-2024 पर्यंत 25% कर वजा जाता)	15,000		
स्कंध (1-4-2024)	41,000		
	21,71,000		21,71,000

अतिरिक्त माहिती :

(1) कर्जरोख्यावरील 6 महिन्याचे व्याज अदत्त आहे.

(2) संयंत्र व उपस्कर यावर 10% अवक्षयण आकारा.

(3) 31 मार्च, 2025 रोजी स्कंधाचे मुल्य ₹ 80,000 होते.

P.T.O.

(4) ऋणकोवर 5% संदिग्ध ऋणार्थ संचिती तयार करा.

(5) संचालकांनी दत्त भांडवलावर 15% अंतिम लाभांशाची घोषणा केली.

4. On 1st January, 2023 the Prayag Co. Ltd. issued debentures for ₹ 2,00,000, redeemable at par after 3 years. A Sinking fund was created for the purpose of redemption of debentures. Investments are expected to realize 3% interest net. Sinking fund table shows that 0.323530 invested anually 3% P.A. amounts to ₹ 1 at the end of 3 years. 15

Show :

(1) Sinking Fund Account

(2) Sinking Fund Investment Account

(3) Debentures Account.

1 जानेवारी, 2023 रोजी प्रयाग कं. लि. ने ₹ 2,00,000 यांचे कर्जरोखे निर्गमीत केले. तीन वर्षानंतर आहे त्या किंमतीलाच परतफेड करण्याचे ठरविले त्याच्या पूर्ततेसाठी एक शोधन संचिती खाते स्थापन करण्यात आले. गुंतवणूकीवर 3% प्रतीवर्ष व्याज अपेक्षीत आहे. शोधन संचिती तक्ता असा दाखवितो की, 3% दरानुसार तीन वर्षात 0.323530 गुंतवली असता ₹ 1 मिळतो.

दाखवा :

(1) शोधन संचिती खाते

(2) शोधन संचिती गुंतवणूक खाते

(3) कर्जरोखे खाते.

ग्रंथालय

5. Swaraj Co. Ltd. was incorporated on 1st May, 2025 to takeover an existing business of Ms. Sai Ltd. from 1st January, 2025. The Profit and Loss A/c of the company for the year ended 31st Dec., 2025 was as under : 15

Profit and Loss Account

Dr. Cr.

Particulars	Amt. (₹)	Particulars	Amt. (₹)
To Salaries	70,500	By Gross Profit	2,00,000
To Printing	4,500		
To Advertising	8,000		
To Director's Fees	7,100		
To Manager's Remuneration	3,900		
To Sales Expenses	20,000		
To Net Profit	86,000		
	2,00,000		2,00,000

Monthly sales in the post-incorporation period were double than the monthly sales in the pre-incorporation period.

Manager whose remuneration was ₹ 3,000 p.a. was replaced on 1st July, 2025 being paid ₹ 4,800 p.a. Apportion the profit between pre and post incorporation period.

P.T.O.

X315Y41A50DX315Y41A50DX315Y41A50DX315Y41A50D

साई कं. लि. चा 1 जानेवारी, 2025 पासून अस्तित्वात असलेला व्यवसाय खरेदी करण्यासाठी 1 मे, 2025 रोजी स्वराज कं. लि. ची अभिस्थापना झाली. 31 डिसे., 2025 रोजी कंपनीचे नफा-तोटा खाते खालीलप्रमाणे होते :

नफा-तोटा खाते

नावे जमा

तपशील	रक्कम (₹)	तपशील	रक्कम (₹)
वेतन	70,500	सकल लाभ	2,00,000
छपाई	4,500		
जाहीरात	8,000		
संचालक शुल्क	7,100		
व्यवस्थापकाचा मोबदली	3,900		
विक्री व्यय	20,000		
शुद्ध नफा	86,000		
	2,00,000		2,00,000

कंपनीच्या नोंदणीनंतर प्रत्येक महिन्याची विक्री कंपनी नोंदणी पूर्वीच्या प्रत्येकी महिन्याच्या दुप्पट होती.

व्यवस्थापकाला वार्षिक ₹ 3,000 दराने पगार दिला जात होता. त्याच्या बदल्यात 1 जुलै, 2025 पासून वार्षिक ₹ 4,800 दराने पगार दिला. कंपनीच्या नोंदणीपूर्व व नोंदणी नंतरच्या कालावधीतील नफा दाखवा.

6. What is Corporate Accounting ? Discuss AI for Corporate Accounting. 15

कॉर्पोरेट लेखांकन म्हणजे काय ? कॉर्पोरेट लेखांकनासाठी ए.आय. यावर चर्चा करा.

X315Y41A50DX315Y41A50DX315Y41A50DX315Y41A50D

5. Swaraj Co. Ltd. was incorporated on 1st May, 2025 to takeover an existing business of Ms. Sai Ltd. from 1st January, 2025. The Profit and Loss A/c of the company for the year ended 31st Dec., 2025 was as under : 15

Profit and Loss Account

Dr. Cr.

Particulars	Amt. (₹)	Particulars	Amt. (₹)
To Salaries	70,500	By Gross Profit	2,00,000
To Printing	4,500		
To Advertising	8,000		
To Director's Fees	7,100		
To Manager's Remuneration	3,900		
To Sales Expenses	20,000		
To Net Profit	86,000		
	2,00,000		2,00,000

Monthly sales in the post-incorporation period were double than the monthly sales in the pre-incorporation period.

Manager whose remuneration was ₹ 3,000 p.a. was replaced on 1st July, 2025 being paid ₹ 4,800 p.a. Apportion the profit between pre and post incorporation period.

P.T.O.

X315Y41A50DX315Y41A50DX315Y41A50DX315Y41A50D

साई कं. लि. चा 1 जानेवारी, 2025 पासून आस्तित्वात असलेला व्यवसाय खरेदी करण्यासाठी 1 मे, 2025 रोजी स्वराज कं. लि. ची अभिस्थापना झाली. 31 डिसे., 2025 रोजी कंपनीचे नफा-तोटा खाते खालीलप्रमाणे होते :

नफा-तोटा खाते

नावे जमा

तपशील	रक्कम (₹)	तपशील	रक्कम (₹)
वेतन	70,500	सकल लाभ	2,00,000
छपाई	4,500		
जाहीरात	8,000		
संचालक शुल्क	7,100		
व्यवस्थापकाचा मोबदली	3,900		
विक्री व्यय	20,000		
शुद्ध नफा	86,000		
	2,00,000		2,00,000

कंपनीच्या नोंदणीनंतर प्रत्येक महिन्याची विक्री कंपनी नोंदणी पूर्वीच्या प्रत्येकी महिन्याच्या दुप्पट होती.

व्यवस्थापकाला वार्षिक ₹ 3,000 दराने पगार दिला जात होता. त्याच्या बदल्यात 1 जुलै, 2025 पासून वार्षिक ₹ 4,800 दराने पगार दिला. कंपनीच्या नोंदणीपूर्व व नोंदणी नंतरच्या कालावधीतील नफा दाखवा.

6. What is Corporate Accounting ? Discuss AI for Corporate Accounting. 15

कॉर्पोरेट लेखांकन म्हणजे काय ? कॉर्पोरेट लेखांकनासाठी ए.आय. यावर चर्चा करा.

X315Y41A50DX315Y41A50DX315Y41A50DX315Y41A50D

The work order for 2025 is received and costing department assumed the following expenses :

Materials	7,500
Wages	5,000

(1) The factory overheads has gone up by 10%.

(2) The administrative overheads has gone down by 5%.

(3) The selling overheads has gone up by 10%.

Factory overheads is based on direct wages, Administrative and selling overheads are based on factory cost.

Determine the tender price, so as to earn the same rate of profit as in the previous year. 15

खालील माहितीच्या आधारे 2024 या वर्षाचे परिव्यय प्रपत्र तयार करा :

	₹
कच्च्या सामग्रीचा प्रारंभिक साधा	5,000
कच्च्या सामग्रीचा अंतीम साधा	4,000
कच्च्या सामग्रीची खरेदी	27,000
आगत वाहन व्यय	2,000

P.T.O.

निर्मित मालाची विक्री	71,104
प्रत्यक्ष भृती	12,500
प्रत्यक्ष व्यय	500
कारखाना अधिव्यय	7,500
प्रशासकिय अधिव्यय	9,090
विक्री अधिव्यय	5,050

2025 वर्षाकरीता कार्य आदेश प्राप्त झाला आणि परिव्यय विभागाने पुढील खर्चाचे अनुमान केले :

सामग्री	7,500
भृती	5,000

(1) कारखाना अधिव्ययात 10% वृद्धी.

(2) प्रशासन अधिव्ययात 5% घट.

(3) विक्री अधिव्ययात 10% वृद्धी.

कारखाना अधिव्यय हे प्रत्यक्ष भृतीवर आधारीत आहेत, प्रशासकीय व विक्री अधिव्यय हे कारखाना परिव्ययावर आधारीत आहेत.

मागील वर्षाएवढाच नफा दर ठेवून निविदा मुल्य निर्धारीत करा.

3. Prepare a Store Ledger Account for the following transactions using FIFO method of material issue of December 2024 month : 15

1 Dec.	Opening stock 1000 kgs @ 130 per kg.
2 Dec.	Purchased 2000 kgs @ 134 per kg.
4 Dec.	Issued 850 kgs
6 Dec.	Returned 55 kgs from production dept.
10 Dec.	Purchased 1750 kgs @ 128 per kg
12 Dec.	Issued 1120 kgs
18 Dec.	Issued 890 kgs
21 Dec.	Issued 620 kgs
26 Dec.	Purchased 1200 kgs @ 132 per kg
31 Dec.	Issued 770 kgs.

खालील व्यवहारावरून सामग्री निर्गमनाच्या FIFO पद्धतीने डिसेंबर 2024 महिन्याचे भांडार प्रपंजी लेखा तयार करा :

1 डिसें.	प्रारंभण स्कंध 1000 kg @ 130 प्रती किलो
2 डिसें.	खरेदी 2000 kg @ 134 प्रती किलो
4 डिसें.	निर्गमन 850 kg

P.T.O.

श्री कुमारस्वामी महाविद्यालय ग्रंथालय औसा जि. लातूर

6 डिसें.	उत्पादन विभागाकडून 55 kg परत आले
10 डिसें.	खरेदी 1750 kg @ 128 प्रती किलो
12 डिसें.	निर्गमन 1120 किलो
18 डिसें.	निर्गमन 890 किलो
21 डिसें.	निर्गमन 620 किलो
26 डिसें.	खरेदी 1200 kgs @ 132 प्रती किलो
31 डिसें.	निर्गमन 770 किलो.

4. From the following information, calculate the total earnings of a worker under : 15

(1) Time rate method

(2) Piece rate method

(3) Halsey-Wear plan

(4) Rowan plan

(*a*) Standard time allowed is 60 hours

(*b*) Actual time taken by the worker 50 hours

(*c*) Wage rate per hour ₹ 10

(*d*) Dearness allowance rate per hour ₹ 5.

खालील माहितीच्या आधारे एका कामगाराची एकुण मिळकत काढा :

(1) समय दर पद्धती

(2) कार्यदर (नग्दर) पद्धती

(3) हालसे-विअर योजना

(4) रोवन योजन

(*a*) दिलेला प्रमाण समय 60 तास

(*b*) कामगाराने घेतलेला वेळ 50 तास

(*c*) प्रतीतास मजुरी दर ₹ 10

(*d*) महागाई भत्ता प्रती तास दर ₹ 5.

5. From the following particulars, compute machine hour rate : 15

Cost of the machine	₹ 48,000
Scrap value	₹ 8,000
Rent	₹ 12,000 P.A.
(1/5 space is occupied by the machine)	
Lighting	₹ 4,800 P.A.
(3 light points for the machine, out of 12)	
Insurance	₹ 1,600 P.A.
Supervisor's Salary	₹ 15,000 P.A.
(1/3 time devoted to the machine)	

P.T.O.

It is assumed that :

(1) The estimated repairs ₹ 1,800 P.A.

(2) The consumption of electric power is 5 units per hour @ ₹ 0.40 per unit.

(3) The machine will work for 2,000 hours annually.

(4) The working life of the machine is 20,000 Hrs.

खालील माहितीवरून यंत्र तास दराची गणना करा :

यंत्राचे परिव्यय मुल्य	₹ 48,000
अवशेष मुल्य	₹ 8,000
भाडे	₹ 12,000 वार्षिक
(या यंत्राने 1/5 जागा व्यापली आहे)	
विद्युत	₹ 4,800 वार्षिक
(12 लाईट पॉईंटपैकी 3 पॉईंट या यंत्रासाठी)	
विमा	₹ 1,600 वार्षिक
पर्यवेक्षकाचे वेतन	₹ 15,000 वार्षिक
(या यंत्रासाठी 1/3 वेळ दिला जातो)	

असे ग्रहित आहे की :

(1) अनुमानित दुरुस्ती ₹ 1,800 वार्षिक.

(2) विद्युत शक्तीचा उपयोग प्रति तास 5 एकक @ ₹ 0.40 प्रति एकक.

(3) यंत्र प्रतिवर्ष 2,000 तास कार्य करेल.

(4) यंत्राचे कार्य आयुष्य 20,000 तास आहे.

6. From the following information, calculate the earnings of workers, Ranjana, Sanjana and Vandana under : 15

(1) Straight Piece Rate method

(2) Taylor's Differential Piece Rate method.

(a) Standard Production 60 units per hour

(b) Normal Time Rate ₹ 150 per hour

(c) Differentials to be applied :

(i) 80% piece rate – below standard.

(ii) 120% piece rate – At or above standard.

(d) In an 8 hours day :

(i) Ranjana produced – 480 units

(ii) Sanjana produced – 500 units

(iii) Vandana produced – 450 units.

X315YDD4092X315YDD4092X315YDD4092X315YDD4092

खालील दिलेल्या माहितीच्या आधारे रंजना, संजना आणि वंदना या कामगारांची पुढील पद्धतीने एकुण मिळकत काढा :

(1) सरळ कार्यदर पद्धती

(2) टेलरची भिन्न कार्यदर पद्धती

(a) प्रमाप उत्पादन 60 एकक प्रती तास

(b) साधारण समय दर ₹ 150 प्रती तास

(c) भिन्न दर पुढील प्रमाणे लागू :

(i) प्रमाणापेक्षा कमी – कार्य दराच्या 80%

(ii) प्रमाणावर किंवा अधिक – कार्यदराच्या 120%

(d) एका दिवसातील 8 तासात :

(i) रंजनाचे उत्पादन – 480 एकक

(ii) संजनाचे उत्पादन – 500 एकक

(iii) वंदनाचे उत्पादन – 450 एकक.

श्री कुमारस्वामी महाविद्यालय ग्रंथालय औसा जि. लातूर

X315YDD4092X315YDD4092X315YDD4092X315YDD4092

This question paper contains 2 printed pages]

EA—154—2025

FACULTY OF COMMERCE

B.Com. (Second Year) (Third Semester) EXAMINATION

NOVEMBER/DECEMBER, 2025

(NEP-2020)

BUSINESS MANAGEMENT–I

Paper (CCOMMT-1202)

(Saturday, 22-11-2025) **Time : 2.00 p.m. to 4.30 p.m.**

Time—2½ *Hours* *Maximum Marks*—60

N.B. :— (*i*) *First* question is compulsory.

(*ii*) Attempt any *three* from Q. No. **2** to Q. No. **6**.

(*iii*) Figures to the right indicate full marks.

(*i*) प्रश्न क्र. 1 अनिवार्य आहे.

(*ii*) उर्वरित प्र. क्र. 2 ते प्र. क्र. 6पैकी कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा.

(*iii*) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. Answer the following questions : 15

खालील प्रश्न सोडवा :

(*a*) Features of Management

व्यवस्थापनाची वैशिष्टे

P.T.O.

(*b*) Importance of planning

नियोजनाचे महत्व

(*c*) Need of staffing

भरतीची गरज

(*d*) Characteristics of controlling

नियंत्रणाची वैशिष्टे

(*e*) Role of Personnel Management

कर्मचारी व्यवस्थापनाची भूमिका.

2. Define Management and its scope. 15

व्यवस्थापनाची व्याख्या सांगून व्याप्ती स्पष्ट करा.

3. Explain concept of planning and effective planning process. 15

नियोजन संकल्पना व प्रभावी नियोजन प्रक्रिया स्पष्ट करा.

4. What is an organisation ? Explain importance of an organisation. 15

संघटन म्हणजे काय ते सांगून संघटनाचे महत्व स्पष्ट करा.

5. State the important steps in the controlling process. 15

नियंत्रण प्रक्रियेतील महत्वाचे टप्पे सांगा.

6. Explain the decision making process. 15

निर्णय घेण्याची प्रक्रिया स्पष्ट करा.

श्री कुमारस्वामी महाविद्यालय ग्रंथालय औसा जि. लातूर

This question paper contains 10 printed pages]

EA—76—2025

FACULTY OF COMMERCE

B.Com. (Second Year) (Third Semester) EXAMINATION

NOVEMBER/DECEMBER, 2025

COST ACCOUNTING

Paper–BC-3.2

(Saturday, 22-11-2025) **Time : 2.00 p.m. to 5.00 p.m.**

Time—3 Hours *Maximum Marks—75*

N.B. :— (*i*) Question No. **1** is compulsory for **20** marks.

(*ii*) Question No. **2** to **4** alternative questions for **15** marks each.

(*iii*) Question No. **5** short note of **10** marks.

(*i*) प्रश्न पहिला अनिवार्य 20 मार्कचा.

(*ii*) प्रश्न दुसरा ते चौथा पर्यायी प्रश्न प्रत्येकी 15 मार्क.

(*iii*) प्रश्न पाचवा टिपा लिहा 10 मार्कचा.

1. From the following particulars prepare statement of cost showing : 20

(*i*) Cost material used

(*ii*) Prime cost

(*iii*) Factory cost

(*iv*) Office cost

(*v*) Total cost.

P.T.O.

श्री कुमारस्वामी महाविद्यालय ग्रंथालय औसा जि. लातूर

Opening stock of raw materials	25,000
Purchase of raw materials	85,000
Closing stock of raw materials	40,000
Carriage inward	5,000
Direct wages	75,000
Factory expenses	10,000
Direct expenses	15,000
Factory rent	5,000
Office Rent	500
Depreciation on factory machinery	1,500
Factory materials	500
Depreciation on office furniture	100
Office salary	2,500
Salseman's salary	2,000
Factory supervision	5,700
Other office expenses	900
Manager salary :	
Factory	4,000
Office	2,000
Selling department	6,000
Other selling expenses	1,000
Travelling expenses (salseman)	1,100

Carriage outward	1,000
Sales	2,50,000
Advertisement	2,000

खालील माहितीवरून पुढील माहिती दर्शविणारे परिव्यय विवरण पत्र तयार करा :

(*i*) उपभोगात आणलेल्या सामग्रीचे मूल्य

(*ii*) प्रधान परिव्यय

(*iii*) निर्माणी परिव्यय

(*iv*) कार्यालय परिव्यय

(*v*) एकूण परिव्यय

सुरुवातीचा कच्चा माल	25,000
खरेदी केलेला कच्चा माल	85,000
शेवटचा शिल्लक कच्चा माल	40,000
आगत वाहन व्यय	5,000
प्रत्यक्ष मजूरी	75,000
निर्माणी खर्च	10,000
प्रत्यक्ष खर्च	15,000
निर्माणी भाडे	5,000
कार्यालय भाडे	500
निर्माणी संयंत्रावरील घसारा	1,500
निर्माणी सामग्री	500
कार्यालयीन फर्नीचरवरील घसारा	100

P.T.O.

कार्यालय वेतन	2,500
विक्रेत्याचे वेतन	2,000
निर्माणी पर्यवेक्षण	5,700
इतर कार्यालयीन खर्च	900
व्यवस्थापकाचे वेतन :	
निर्माणी	4,000
कार्यालय	2,000
विक्री विभाग	6,000
इतर विक्री खर्च	1,000
प्रवास खर्च (विक्रेत्याचा)	1,100
निर्गत वाहन व्यय	1,000
विक्री	2,50,000
जाहिरात	2,000

2. From the following particulars prepare Store Ledger Account under FIFO method : 15

Date	Particulars
1-12-2024 :	Opening balance 200 kg @ ₹ 20 each
8-12-2024 :	Issued 100 kg
13-12-2024 :	Purchased 300 kg @ ₹ 22 each
15-12-2024 :	Returned from work order 20 kg @ ₹ 20 each
20-12-2024 :	Purchased 100 kg @ ₹ 25 each
22-12-2024 :	Issued 100 kg

25-12-2024 : Purchased 240 kg @ ₹ 28 each

30-12-2024 : Issued 300 kg

There is shortage found 20 kg as on 31st December 2024.

खालील माहितीच्या आधारे 'प्रथम आगमन प्रथम निर्गमन' या पद्धतीने भांडार प्रपंजी तयार करा :

दिनांक	तपशील
1-12-2024 :	प्रारंभण स्कंध 200 किग्रा. ₹ 20 प्रति किग्रा.
8-12-2024 :	निर्गमन 100 किग्रा.
13-12-2024 :	खरेदी 300 किग्रा. ₹ 22 प्रति किग्रा.
15-12-2024 :	कार्य विभागाकडून परत 20 किग्रा. ₹ 20 प्रति किग्रा.
20-12-2024 :	खरेदी 100 किग्रा. ₹ 25 प्रति किग्रा.
22-12-2024 :	निर्गमन 100 किग्रा.
25-12-2024 :	खरेदी 240 किग्रा. ₹ 28 प्रति किग्रा.
30-12-2024 :	निर्गमन 300 किग्रा.

31-12-2024 ला 20 किग्रा.ची तुट दिसून आली.

Or

(किंवा)

As per the information provided below you are required to calculate :

(*i*) Re-order level

(*ii*) Maximum level

(*iii*) Minimum level

(*iv*) Average level.

Normal usage 800 units per week

P.T.O.

श्री कुमारस्वामी महाविद्यालय ग्रंथालय औसा जि. लातूर

Minimum usage 400 units per week

Maximum usage 1200 units per week

Re-order period 3 to 5 weeks

Re-order quantity 2000 units.

खालील दिलेल्या माहितीच्या आधारे गणना करा :

(*i*) पुनरआदेश पातळी

(*ii*) कमाल पातळी

(*iii*) किमान पातळी

(*iv*) सरासरी पातळी.

सर्वसाधारण वापर 800 एकक प्रति आठवडा

किमान वापर 400 एकक प्रति आठवडा

कमाल वापर 1200 एकक प्रति आठवडा

पुनरआदेश कालावधी 3 ते 5 आठवडे

पुनरआदेश संख्या 2000 एकक.

3. From the following particulars calculate the earning of worker Disha, Nisha and Srisha :

Standard time allowed : 80 units P.H.

Normal time per hour : Rs. 80 per hour

Differentiation to be applied :

75% of Piece rate below standard and 125% of Piece rate at or above standard.

In a certain day of 8 hours Disha produces 480 units, Nisha 600 units and Srisha produces 800 units. 15

खालील माहितीच्या आधारे दिशा, निशा आणि श्रीशा कामगाराचे प्राप्तीचे आगणन करा :

प्रमापित वेळ : 80 एकक प्रती तास

प्रती तास साधारण दर : 80 रुपये प्रती तास.

खालील भिन्न दराचा वापर करावा :

75% कार्यभृती प्रमापापेक्षा कमी काम आणि 125% कार्यभृती दर प्रमाप व त्यापेक्षा जास्त काम असल्यास.

एका ठराविक आठ तासाच्या दिवसात दिशा 480 नगांचे उत्पादन करतो, निशा 600 नगाचे आणि श्रीशा 800 नगाचे उत्पादन करतो.

Or

(किंवा)

Standard time allowed for a job is 50 hours. The hourly rate of wage is 40 paise per hour plus a dearness allowance @ .25 paise per hour worked. The actual time taken by the worker is 40 hours.

Calculate total earning on :

(*a*) Time Rate method

(*b*) Piece Rate method

(*c*) Halsey plan

(*d*) Rowan's plan.

एका कामासाठी प्रमाणित वेळ 50 तास देण्यात आला असून ताशी दर 40 पैसे अधिक .25 पैसे प्रमाणे महागाई भत्ता केलेल्या कामासाठी देण्यात येतो.

मजूराला काम पूर्ण करण्यासाठी प्रत्यक्ष वेळ 40 तासाचा आहे.

मजूरांच्या मिळकतीचे आगणन करा :

(अ) समय दर पद्धती

(ब) कार्य दर पद्धती

(क) हॅल्से योजना

(ड) रोवन योजना.

P.T.O.

4. From the following information compute Machine Hour Rate : 15

Particulars	₹
Cost of Machine	80,000
Installation charges	8,000
Estimated scrap value (Life of machine is 15 years)	3,000
Rent for the shop per month	400
Insurance premium per annum	1,000
Repairs and maintenance per annum	1,200
Power : 10 units per hour	
Rate of power per 100 units	30
Estimated working hours (1800 hours) (p.a.)	
Supervisor's Salary (Per month)	1,000
General lighting (P.M.)	500

The machine occupies 1/5 of the total area of the shop. The Supervisor is expected to devote 1/4th of his time to this machine.

खालील माहितीवरून यंत्र तास दर काढा :

तपशील	₹
यंत्राचे मूल्य	80,000
प्रतिस्थापना खर्च	8,000
क्षेप्य मूल्य (यंत्राचे आयुष्य 15 वर्षे)	3,000

भाडे प्रतिमाह	400
विमा प्रिमीयम (वार्षिक)	1,000
दुरुस्ती व देखभाल (वार्षिक)	1,200
शक्ती 10 एकक प्रति तास	
शक्ती दर 100 एककांसाठी	30
अंदाजे कामाचे तास 1800 तास (वार्षिक)	
पर्यवेक्षकाचे मानधन/पगार (प्रति महिना)	1,000
सामान्य प्रकाश (प्रति महिना)	500

यंत्राने 1/5 जागा व्याप्त केलेली आहे. पर्यवेक्षकाने सदरिल यंत्रास 1/4 एवढा वेळ दिलेला आहे.

Or

(किंवा)

Calculate Machine Hour Rate from the following information :

(*i*) Rent and Rates (1/4 Area for this machine) ₹ 2,400

(*ii*) General Lighting (2 points out of 10 points) ₹ 4,500

(*iii*) Insurance premium for the month ₹ 960

(*iv*) Supervisors Salary (1/5 time for Machine) ₹ 7,200

(*v*) Cost of Machine ₹ 1,00,000

(*vi*) Installation Charges ₹ 1,000

(*vii*) Estimated Scrap value ₹ 5,000 (after 15 years)

(*viii*) Repairs and Maintenance for the life of machine ₹ 15,000

(*ix*) Power consumption : 10 units per hour @ 20 paise per unit

(*x*) Estimated working hours 2200 p.a. including 200 hrs for setting up.

P.T.O.

खालील माहितीवरून यंत्र तास दर काढा :

(*i*) भाडे आणि दर (1/4 या यंत्रासाठी क्षेत्र) ₹ 2,400

(*ii*) सामान्य प्रकाश खर्च (10 पैकी 2 प्रकाशबिंदु) ₹ 4,500

(*iii*) विमा प्रिमीयम प्रति माह ₹ 960

(*iv*) पर्यविक्षकाचे पगार (1/5 वेळ यंत्रासाठी) ₹ 7,200

(*v*) यंत्राची किंमत ₹ 1,00,000

(*vi*) स्थापना खर्च ₹ 1,000

(*vii*) अंदाजे क्षेप्य मुल्य ₹ 5,000 (15 वर्षानंतर)

(*viii*) दुरुस्ती व देखभाल खर्च ₹ 15,000 पुर्ण आयुष्यासाठी

(*ix*) विज वापर : तासी 10 एकक @ 20 पैसे प्रति एकक

(*x*) अंदाजित कार्य तास 2200 वार्षिक स्थापना वेळ 200 तासासहीत.

5. Write short notes on (any *two*) : 10

(*i*) Elements of Cost Accounting

(*ii*) Economic order quantity

(*iii*) Time keeping

(*iv*) Overhead.

संक्षिप्त टिपा लिहा (कोणतेही **दोन**) :

(*i*) परिव्यय लेखाकर्माचे घटक

(*ii*) मितव्ययी आदेश मात्रा

(*iii*) समय नोंदणी

(*iv*) अधिव्यय.

EA—76—2024 10

ग्रंथालय

Shri Kumarswami Mahavidyalaya, Ausa

Department of Library

SRTMU, Nanded.

B.Com. Second Year

4th Semester Examination

November/December 2025

Question Papers

This question paper contains 15 printed pages]

EA—62—2025

FACULTY OF COMMERCE AND MANAGEMENT

B.Com. (Second Year) (Fourth Semester) EXAMINATION

NOVEMBER/DECEMBER, 2025

ADVANCED COST ACCOUNTING

Paper BC-4.2

(Wednesday, 19-11-2025) **Time : 2.00 p.m. to 5.00 p.m.**

Time—3 Hours *Maximum Marks—75*

N.B. :— (1) Question No. 1 is compulsory.

(2) Simple calculator is allowed.

(1) प्रश्न क्र. 1 अनिवार्य आहे.

(2) साधे गणकयंत्रास परवानगी आहे.

1. From the following Trial Balance of M/s Aditya Construction Co. Ltd., for the period ended as on 31st March, 2023, you are required to prepare contract account for the year and Balance Sheet as on 31st March, 2023 : 20

Trial Balance

Particulars	Dr. Amt. (₹)	Cr. Amt. (₹)
Share Capital		1,50,000

P.T.O.

Cash received		1,50,000
Creditors		41,000
Land & Building	70,000	
Plant & Machinery	50,000	
Charged to contract :		
Materials	1,06,000	
Wages paid	95,000	
Plant & Machinery installed as on 1st January, 2023	20,000	
	3,41,000	3,41,000

(1) Contract price was ₹ 3,00,000.

(2) Contract was begun on 1st April, 2022.

(3) Work certified was 75% of contract price.

(4) Work uncertified was ₹ 2,500.

(5) Material lost by fire ₹ 2,000.

(6) Materials at site on 31st March, 2023 ₹ 8,500.

(7) Wages accrueds due as on 31st March, 2023 ₹ 6,500.

(8) Depreciate entire plant and machinery at 10% per annum.

मे. अदित्य कन्स्ट्रक्शन्स कंपणी लि. च्या दि. 31 मार्च, 2023 रोजी संपणाऱ्या कालावधी साठी, खाली दिलेल्या परिक्षा सूची वरून दिलेल्या वर्षाकरिता ठेका लेखा व 31 मार्च, 2023 रोजीचे स्थितीविवरण तयार करा :

परिक्षा सूची

विवरण	नावे रक्कम (₹)	जमा रक्कम (₹)
भाग भांडवल		1,50,000
प्राप्त रक्कम		1,50,000
धनको		41,000
भूमी व इमारत	70,000	
संयंत्र	50,000	
ठेक्यावर आकारणी :		
सामग्री	1,06,000	
मजूरी शोधन	95,000	
संयंत्र संस्थापन दि. 1 जाने., 2023	20,000	
	3,41,000	3,41,000

(1) ठेक्याचे मुल्य ₹ 3,00,000 होते.

(2) ठेक्याचे कार्य दि. 1 एप्रिल, 2022 रोजी सुरू झाले.

P.T.O.

कुमारस्वामी महाविद्यालय ग्रंथालय औसा जि. लातूर

(3) प्रमाणित कार्य हे ठेका मुल्याच्या 75% होते.

(4) अप्रमाणित कार्य ₹ 2,500 होते.

(5) सामग्रीचे आगीमुळे नुकसान ₹ 2,000.

(6) 31 मार्च, 2023 रोजी ठेक्यावर सामग्री ₹ 8,500.

(7) 31 मार्च, 2023 रोजी अदत्त मजूरी ₹ 6,500.

(8) पूर्ण संयंत्रावर द.सा.द.से. 10% प्रमाणे अवक्षयण आकारणी करा.

2. Product 'A' is obtained after it passed through three distinct processes i.e. X, Y and Z. You are required to prepare process accounts from the following information : 15

Particulars	Process X	Process Y	Process Z	Total
Material	5200	3960	5924	15084
Direct Wages	4000	6000	8000	18000
Production Overheads	—	—	—	18000

1000 units @ ₹ 6 per unit were introduced in Process X. Production overheads is to be distributed as 100% on direct wages :

Actual Output	Units	Normal Loss	Scrap Value per unit ₹
Process X	950	5%	4
Process Y	840	10%	8
Process Z	750	15%	10

उत्पादन 'A' हे तीन भिन्न प्रक्रिया पार केल्यानंतर प्राप्त होते जसे की X, Y आणि Z. खालील माहितीवरून विधा खाते तयार करा :

तपशील	विधा X	विधा Y	विधा Z	एकूण
सामुग्री	5200	3960	5924	15084
प्रत्यक्ष मजुरी	4000	6000	8000	18000
उत्पादन अधिव्यय	—	—	—	18000

विधा X मध्ये 1000 एकक @ ₹ 6 प्रमाणे टाकण्यात आले. उत्पादन अधिव्यय हे प्रत्यक्ष मजुरीवर 100% आकारण्यात यावे :

प्रत्यक्ष उत्पादन	एकक	साधारण हानी	क्षेप्य मुल्य ₹
विधा X	950	5%	4
विधा Y	840	10%	8
विधा Z	750	15%	10

Or

(किंवा)

A product passes through three processes. i.e. I, II and III. Prepare the process accounts and find out per unit of each process :

Particulars	Process I	Process II	Process III
Raw Materials	70,000	45,000	30,000
Wages	40,000	35,000	35,000
Direct Expenses	10,000	5,000	7,000

P.T.O.

In January 2024, 1500 units were introduced in Process I. Overhead expenses ₹ 11,000 and it should be apportioned based on wages.

'अ' उत्पादन तीन प्रक्रियांमधून जाते I, II आणि III. खालील माहितीवरून विधा खाती तयार करा आणि प्रत्येक प्रक्रियेचे प्रति मूल्य युनिट शोधा :

तपशील	विधा I	विधा II	विधा III
कच्चा माल	70,000	45,000	30,000
मजूरी	40,000	35,000	35,000
प्रत्यक्ष खर्च	10,000	5,000	7,000

जानेवारी 2024 मध्ये 1500 युनिट विधा I मध्ये टाकण्यात आले. अधिव्यय खर्च ₹ 11,000 झाले आणि ते मजुरीच्या प्रमाणात आकारण्यात आले.

3. From the following figures, prepare a statement of reconciliation : 15

Particulars	Amount (₹)
Net profit as per financial accounts	84,000
Net profit as per cost accounts	1,00,000
Interest received credited in financial A/c's	8,000
Rent of premises charged in cost A/c's	2,000
Labour expenses charged in financial A/c's	5,000

श्री कुमारस्वामी महाविद्यालय ग्रंथालय औसा जि. लातूर

Depreciation under charged in cost A/cs	10,000
Income tax provided in financial A/cs	1,000
Overvaluation of opening stock in cost A/c's	3,000
Factory overheads overcharged in cost A/c's	5,000
Provision for bad debts made in financial A/c's	4,000
Overvaluation of Closing Stock in cost A/c's	1,500
Administration overheads under recovered in cost accounts	2,500
Loss due to fire charged in financial A/c's	10,000

खालील माहितीवरून जुळवणीपत्रक तयार करा :

तपशील	रक्कम (₹)
वित्तीय लेख्यानुसार शुद्ध नफा	84,000
परिव्यय लेख्यानुसार शुद्ध नफा	1,00,000
प्राप्त व्याज वित्तीय लेख्यात जमा केले	8,000
जागेचे भाडे परिव्यय लेख्यात दाखविले	2,000
मजुरी खर्च वित्तीय लेख्यात दर्शविले	5,000
परिव्यय लेख्यात कमी दाखविलेला घसारा	10,000

P.T.O.

ग्रंथालय

वित्तीय लेख्यात दर्शविलेले आयकर	1,000
परिव्यय लेख्यात जास्त आकारलेला प्रारंभण स्कंध	3,000
परिव्यय लेख्यात जास्त आकारलेला निर्माणी अधिव्यय	5,000
वित्तीय लेख्यात केलेली बुडीत कर्जाची तरतुद	4,000
परिव्यय लेख्यात जास्त आकारलेला संवरण स्कंध	1,500
परिव्यय लेख्यात कमी आकारलेला प्रशासकीय अधिव्यय	2,500
आगीमुळे झालेले नुकसान वित्तीय लेख्यात दर्शविले	10,000

Or

(किंवा)

From the following information of Nanded Industries Ltd. prepare a statement of reconciliation :

	Financial Records (₹)	Cost Records (₹)
1. Value of Opening Stock :		
Raw Material	27,458	27,342
Finished Goods	20,642	21,000
Work-in-progress	19,379	19,488

2. Value of Closing Stock :		
Raw Material	29,326	29,457
Finished Goods	22,860	24,000
Work-in-progress	21,382	21,296
3. Works overheads	15,000	18,000
4. Administration overheads	7,000	6,000
5. Selling overheads	7,500	9,600
6. Miscellaneous expenses	21,000	—
7. Transfer fees	200	—
8. Interest on Bank deposits	1,500	—
9. Net Profit	1,11,377	1,27,411

खालील माहितीवरून नांदेड इं. लि. चे जुळवणीपत्रक तयार करा :

	वित्तीय नोंद (₹)	परिव्यय नोंद (₹)
1. प्रारंभण स्कंधाचे मुल्य :		
कच्चा माल	27,458	27,342
निर्मीत माल	20,642	21,000
प्रगतीपथावरील माल	19,379	19,488

P.T.O.

2. संवरण स्कंधाचे मुल्य :		
कच्चा माल	29,326	29,457
निर्मीत माल	22,860	24,000
प्रगतीपथावरील माल	21,382	21,296
3. निर्माणी अधिव्यय	15,000	18,000
4. प्रशासकीय अधिव्यय	7,000	6,000
5. विक्री अधिव्यय	7,500	9,600
6. विवीध खर्च	21,000	—
7. हस्तांतरण शुल्क	200	—
8. बँक ठेवीवरील व्याज	1,500	—
9. शुद्ध नफा	1,11,377	1,27,411

4. Aniruddha transport company operates two trucks. The following is the data regarding the monthly cost of operating them : 15

	Truck A	Truck B
Driver's salaries	500	550
Cleaner's wages	300	320

ग्रंथालय श्री कुमारस्वामी महाविद्यालय औसा जि. लातूर

Petrol	600	700
Mobil Oil	50	60
Garage Rent	250	250
Taxes and Insurance	100	100
Depreciation	1120	1240
Expenses of supervision	200	200
Repairs	240	280
Overheads	80	80

Two trucks carried 150 tones of goods each during the month of November 2023. The distance covered were 'A' 7,000 km and 'B' 10,000 km respectively.

Prepare an operating cost sheet for November 2023.

अनिरुद्ध परिवहन प्रमंडळाद्वारे चालविल्या जाणाऱ्या दोन ट्रकचा मासिक परिचालन व्ययासंबंधी खालील सांख्यिकीय सामग्री उपलब्ध झाली आहे :

	ट्रक अ	ट्रक ब
ट्रक चालकाचे वेतन	500	550
क्लीनर्सचे वेतन	300	320

P.T.O.

पेट्रोल	600	700
मोबिल ऑईल	50	60
गॅरेजचे भाडे	250	250
कर आणि विमा	100	100
अवक्षयण	1120	1240
पर्यवेक्षणाचा खर्च	200	200
दुरूस्ती	240	280
अधिव्यय	80	80

2023 च्या नोव्हेंबर महिन्यात प्रत्येक ट्रकने 150 टन माल वाहून नेला. त्यासाठी ट्रक 'अ' ने 7,000 किमी. व ट्रक 'ब' ने 10,000 किमी. इतका प्रवास केला आहे.

वरील माहितीवरून नोव्हेंबर 2023 या महिन्याकरीता परिचालन परिव्यय विवरण तयार करा.

Or

(किंवा)

The Aniket Transport Co. gives the following information in respect of a truck of 5 tons capacity :

Cost of truck	4,00,000
Estimated life	10 years

Scrap value of truck	40,000
Diesel, Oil and Grease	₹ 60 per trip each way
Repairs and maintenance	₹ 2,000 p.m.
Driver's wages	₹ 2,000 p.m.
Cleaner's wage	₹ 1,000 p.m.
Insurance	₹ 19,200 p.a.
Tax	₹ 9,600 p.a.
Administrative expenses	₹ 19,200 p.a.

The truck carries goods 'to' and 'fro' the city covering distance of 100 miles each way. Truck makes one trip daily. On outward trip freight is available to the extent of full capacity and on 'return trip' 20% of the capacity.

The trucks runs on an average 25 days a month. Find out operating cost per ton km.

दि अनिकेत ट्रान्सपोर्ट कंपनीने 5 टन वाहण क्षमता असलेल्या एका ट्रक संबंधी खालील माहिती दिलेली आहे :

ट्रकचे मुल्य	4,00,000
अनुमानित आयुष्य	10 वर्ष

P.T.O.

ट्रकचे अवशेष मुल्य	40,000
डिझेल, ऑईल आणि ग्रीस	₹ 60 प्रति खेप प्रति मार्ग
दुरूस्ती व भरणपोषण	₹ 2,000 प्रति महिना
चालकाची मजुरी	₹ 2,000 प्रति महिना
वाहकाची मजुरी	₹ 1,000 प्रति महिना
विमा	₹ 19,200 प्रति वर्ष
कर	₹ 9,600 प्रति वर्ष
प्रशासकीय व्यय	₹ 19,200 प्रति वर्ष

ही ट्रक प्रत्येक मार्ग 100 किमी. अंतरामध्ये शहरात मालाची नेआण करते. ही ट्रक दिवसात एक खेप करते. जातांना वाहन क्षमतेच्या पूर्ण वाहन भाडे मिळते तर परतीच्या वेळी वाहन क्षमतेच्या 20% भाडे मिळते. ही ट्रक महिन्यामध्ये सरासरी 25 दिवस चालते.

या ट्रकचा प्रति टन प्रति किमी. परिचालन परिव्यय माहित करा.

5. Write short notes on (any *two*) : 10

(*i*) Work uncertified

(*ii*) Abnormal loss

(*iii*) Variable expenses

(*iv*) Cost Audit.

ग्रंथालय

संक्षिप्त टिपा लिहा (कोणत्याही **दोन**) :

(*i*) अप्रमाणित कार्य

(*ii*) असाधारण हानी

(*iii*) अस्थिर खर्च

(*iv*) परिव्यय अंकेक्षण.

महाविद्यालय ग्रंथालय

X315YE224AAX315YE224AAX315YE224AAX315YE224AA

This question paper contains 14 printed pages]

EA—54—2025

FACULTY OF COMMERCE

B.Com. (Second Year) (Fourth Semester) EXAMINATION

NOVEMBER/DECEMBER, 2025

ADVANCE CORPORATE ACCOUNTING

Paper–BC-4.1

(Monday, 17-11-2025) Time : 2.00 p.m. to 5.00 p.m.

Time—3 Hours *Maximum Marks—75*

N.B. :— (*i*) Attempt *all* questions.

(*ii*) Question No. 1 is compulsory.

(*iii*) The use of a simple non-programmable calculator is allowed.

(*i*) सर्व प्रश्न सोडवा.

(*ii*) प्रश्न क्रमांक 1 अनिवार्य आहे.

(*iii*) प्रोग्रॅम करता न येणारे साधा गणकयंत्र वापरण्यास परवानगी आहे.

1. 'Gangasagar' Co. Ltd. is incorporated to take over the running business of 'Ganga' Ltd. and 'Sagar' Ltd. who agreed to amalgamate. These two companies' Balance Sheets as on 31st March 2024 were as follows : 20

P.T.O.

X315YD016B3X315YD016B3X315YD016B3X315YD016B3

Balance Sheet of 'Ganga' Ltd

Liabilities	Amount	Assets	Amount
Share Capital		Land & Building	1,00,000
1500 shares of 100 each fully		Plant & Machinery	30,000
paid	1,50,000	Stock	20,000
General Reserve	20,000	Debtors	38,000
Profit and Loss A/c	10,000	cash	7,000
Sundry Creditors	15,000		
	1,95,000		1,95,000

Balance Sheet of 'Sagar' Ltd.

Liabilities	Amount	Assets	Amount
Share Capital		Land & Building	1,30,000
2500 shares of 100 each fully		Plant & Machinery	35,000
paid	2,50,000	Stock	25,000
General Reserve	30,000	Debtors	30,000
Profit and Loss A/c	20,000	cash	15,500
Sundry Creditors	35,500		
	2,35,500		2,35,500

The new company took over the assets and liabilities of both companies. The Assets of 'Ganga' Ltd. except cash are taken over at a reduced valuation of 10% and that of 'Sagar' Ltd. at a reduced valuation of 15%. The new Company paid Rs. 10,000 in cash to both the companies and the balance by allotting fully paid equity shares of the required numbers.

ग्रंथालय

X315YD016B3X315YD016B3X315YD016B3X315YD016B3

Give Journal entries in the book of Ganga Ltd and prepare the opening Balance Sheet of Gangasagar Co. Ltd.

गंगासागर लि. ची स्थापना गंगा लि. आणि सागर लि. चा व्यवसाय घेऊन संमिश्रण करण्यासाठी झाली. दिनांक 31 मार्च 2024 रोजी दोन्ही कंपन्यांची स्थिती-विवरणे खालील प्रमाणे होती :

गंगा लि. चे स्थिती-विवरण

देयता	रक्कम	संपत्ती	रक्कम
भाग भांडवल:		जमीन व इमारत	1,00,000
1500 भाग प्रत्येकी 100 रुपयाचे	1,50,000	यंत्र व संयंत्र	30,000
सामान्य संचिती	20,000	स्कंध	20,000
नफा तोटा खाते	10,000	ऋणको	38,000
विविध धनको	15,000	रोख	7,000
	1,95,000		1,95,000

सागर लि. चे स्थिती-विवरण

देयता	रक्कम	संपत्ती	रक्कम
भाग भांडवल:		जमीन व इमारत	1,30,000
2500 भाग प्रत्येकी 100 रुपयाचे	2,50,000	यंत्र व संयंत्र	35,000
सामान्य संचिती	30,000	स्कंध	25,000
नफा तोटा खाते	20,000	ऋणको	30,000
विविध धनको	35,500	रोख	15,500
	2,35,500		2,35,500

P.T.O.

नवीन कंपनीने दोन्ही कंपन्यांची संपत्ती व देयता स्वीकारली. गंगा लि. ची संपत्ती रोख सोडून 10% कमी मूल्याने तर सागर लिमिटेड ची 15% कमी मूल्याने घेण्याची ठरले. नवीन कंपनीने दोन्ही कंपन्यांना प्रत्येकी रोख 10,000 रुपये आणि उर्वरित मूल्यासाठी आवश्यक तेवढे पूर्णदत्त सामान्य भाग दिले गंगा लि. च्या पुस्तकात नोंदी करा व गंगासागर कंपनी लि. च्या पुस्तकात सुरुवातीचे स्थिती-विवरण तयार करा.

2. Balance Sheets of H Ltd and S Ltd as on 31st March 2023 were as follows : 15

Liabilities	H Ltd. Rs.	S Ltd. Rs.	Assets	H Ltd. Rs.	S Ltd. Rs.
Share Capital:			Machinery	1,70,000	50,000
Shares of Rs. 100			**Investments:**		
Each	1,50,000	50,000	300 shares in S Ltd.	66,000	-
General Reserve	30,000	10,000			
Profit and Loss					
Account (1-04-2022)	40,000	25,000	Stock	40,000	30,000
Profit for 2022-23	50,000	20,000	Debtors	20,000	42,000
Creditors	30,000	35,000	Cash	14,000	10,000
Bills Payable	10,000		Bill Receivable	-	8,000
	3,10,000	1,40,000		3,10,000	1,40,000

Additional Information :

(*i*) H Ltd. acquired shares on 1st Oct. 2022.

(*ii*) Debtors of S Ltd. include Rs. 7,000 due from H Ltd. regarding goods supplied.

(*iii*) Bills Receivable held by S Ltd. include bills for Rs. 5,000 accepted by H Ltd.

Prepare Consolidated Balance Sheet.

31 मार्च 2023 रोजी एच लिमिटेड व एस लिमिटेडचे स्थिती विवरण खालील प्रमाणे होते :

[redacted]

अतिरिक्त माहिती :

(i) एच लिमिटेडने 1 ऑक्टोबर 2022 रोजी भाग खरेदी केले.

(ii) एस लिमिटेडच्या ऋणकोमध्ये एच लि. ला वस्तू पुरवठा केल्याबद्दल सात हजार रुपयांच्या देय राशीचा समावेश आहे.

(iii) एस. लि. कडे असलेल्या प्राप्य विपत्रात एक्स लि. ने स्वीकारलेली 5,000 च्या विपत्राचा समावेश आहे.

संयुक्त स्थिती विवरण तयार करा.

P.T.O.

ग्रंथालय

Or

(किंवा)

The following is the Balance Sheet of 'Shreeja Ltd'. on 31st March 2023 :

Liabilities	Amount	Assets	Amount
Share Capital:		Plant & Machinery	1,00,000
4000 Preference shares of		leasehold Premises	1,60,000
Rs.100 each	4,00,000	Patents	1,65,000
4000 Equity shares of 100		Stock	44,000
each fully paid	4,.00,000	Debtors	80,000
Sundry Creditors	50,000	Cash	2,000
Bank Overdraft	30,000	Goodwill	30,000
		Preliminary Expenses	3,000
		Profit and Loss A/c	2,96,000
	8,80,000		8,80,000

The following Scheme of reconstruction was adopted :

(i) The preference shares be reduced to Rs. 50 each.

(ii) The equity shares be reduced to Rs. 25 each.

That the amount so available be used to write off losses and reduce the assets as follows :

(a) Preliminary expenses, goodwill, profit and loss accounts are to be written off completely.

(b) A provision made against Sundry Debtors of Rs. 8,000.

(c) The leasehold premises are to be written down by Rs. 34,000, Stock by Rs. 24,000, Plant and Machinery by 20% and use the balance available to write down patents.

Give Journal Entries and revised Balance Sheet after reconstruction.

31 मार्च 2023 रोजी श्रीजा लि. चे स्थिती-विवरण खालील प्रमाणे होते :

देयता	रक्कम	संपत्ती	रक्कम
भाग भांडवल:		यंत्र व संयंत्र	1,00,000
4000 भाग प्रत्येकी 100 रुपयाचे	4,00,000	पट्टधृत संपत्ती	1,60,000
4000 अग्रहक्क भाग प्रत्येकी		एकस्व	1,65,000
100 रुपयाचे	4,00,000	स्कंध	44,000
विविध धनको	50,000	ऋणको	80,000
अधिकोष अधिविकर्ष	30,000	रोख	2,000
		ख्याती	30,000
		प्रारंभिक खर्च	3,000
		नफा तोटा खाते	2,96,000
	8,80,000		8,80,000

खालील पुनर्रचना योजना स्वीकारण्यात आली :

(i) अग्रहक्क भागाचे मूल्य 50 रुपयांपर्यंत कमी करण्यात येतील.

(ii) सामान्य भागाचे मूल्य 25 रुपयापर्यंत कमी करण्यात येतील.

P.T.O.

X315YD016B3X315YD016B3X315YD016B3X315YD016B3

अशा प्रकारे उपलब्ध असलेल्या रकमेचा उपयोग नुकसान आणि संपत्तीचे अपलेखन करण्यासाठी खालील प्रमाणे केला जावा :

(a) प्रारंभिक खर्च, ख्याती, नफा तोटा खाते पुर्णपणे अपलेखीत करावा लागेल.

(b) ऋणकोतून 8,000 रुपयाची तरतूद वजा करावयाची आहे.

(c) पट्टधृत संपत्ती 34,000 रुपयाने कमी करा, स्कंध 24,000 रुपयाने कमी करा, संयंत्र 20% ने कमी करा आणि उपलब्ध शिल्लक राशी चा उपयोग पेटंट कमी करण्यासाठी करा.

पुनर्रचनेनंतर जर्नल नोंदी आणि सुधारित स्थिती विवरण तयार करा.

3. The Bombay Company Ltd. went into voluntary liquidation on 31st Dec., 2023 on which date the Balance Sheet was as follows : 15

Balance Sheet as on 31-12-2023

Liabilities	Amount	Assets	Amount
Share Capital		Land & Building	90,000
14000 shares of 10		Plant & Machinery	80,000
each fully paid	1,40,000	Stock	90,000
8,000, 6% Cumulative Pref.	80,000	Debtors	59,000
Shares of Rs. 10 each		Cash	1,000
5%, Debentures.	60,000	Profit and loss a/c	60,000
(Secured on Buildings)			
Interest on Debentures	3,000		
Bank Overdraft	30,000		
Trade Creditors	65,500		
Income Tax	1,500		
	3,80,000		3,80,000

Consider the following details :

(i) Dividend on Preference shares is in arrears for the last three years.

X315YD016B3X315YD016B3X315YD016B3X315YD016B3

(ii) The assets realized as follows :

Building Rs. 1,00,000, Plant & Machinery Rs. 60,000, Stock Rs. 75,000 and Debtors Rs. 50,000.

(iii) The cost of Liquidation amounted to Rs. 10,000.

(iv) The liquidator was paid 2,700 fixed allowances plus 2.5% commission on the amount realized.

Prepare the liquidator's final statement of account.

बॉम्बे कंपनी लि. चे 31 डिसेंबर 2023 रोजी ऐच्छिक विसर्जन झाले त्या दिवशी कंपनीचे स्थिती-विवरण खालीलप्रमाणे होते :

स्थिती-विवरण (31-12-2023)

देयता	रक्कम	संपत्ती	रक्कम
भाग भांडवल:		जमीन व इमारत	90,000
14,000 भाग प्रत्येकी 10 रुपयाचे	1,40,000	यंत्र व संयंत्र	80,000
8,000 अग्रहक्क भाग प्रत्येकी		स्कंध	90,000
10 रुपयाचे	80,000	ऋणको	59,000
5 %, कर्जरोखे	60000	रोख	1,000
(इमारतींवर सुरक्षित))		नफा तोटा खाते	60,000
कर्जरोख्यावरील व्याज	3,000		
अधिकोष अधिविकर्ष	30,000		
धनको	65,000		
आयकर	1,500		
	3,80,000		3,80,000

P.T.O.

श्री कुमारस्वामी महाविद्यालय ग्रंथालय औसा जि. लातूर

(i) अग्रहक्क भागावरील लाभांश गेल्या तीन वर्षांपासून थकबाकीत आहे.

(ii) संपत्तीचे रोखीकरण खालीलप्रमाणे करण्यात आले :

इमारत 1,00,000 रु., यंत्र व संयंत्र 60,000 रु., स्कंध 75,000 रु. आणि ऋणको 50,000 रु.

(iii) निस्तारण खर्च 10,000 रुपये एवढा होता.

(iv) निस्तारकास रु. 2,700 स्थिर भत्ता अधिक 2.5% रोखीकरणावर कमिशन देण्यात आले.

निस्तारकाचे अंतिम खाते तयार करा.

Or

(किंवा)

On 1st April 2017, Ankur Co. Ltd. issued debentures for Rs. 5,00,000, redeemable at par on 1st April 2022. It was decided to establish a sinking fund for the purpose of redemption.

Show the ledger accounts to earn 5% interest net and that the amount annually set aside for the purpose is Rs. 90,415.

अंकुर कंपनी ली. ने रुपये पाच लाख चे कर्जरोखे 1 एप्रिल 2017 रोजी निर्गमित केले असून त्याची परतफेड 1 एप्रिल 2022 रोजी करावयाची आहे. परतफेडी साठी त्यांनी शोधन संचेती उभा करण्याचे ठरविले.

परतफेडीसाठी वार्षिक 90,415 रुपये उभे करण्याचे ठरले असून 5% व्याज मिळणार हे गृहीत धरून आवश्यक तेवढे आवश्यक ते लेखे उघडा.

4. The following particulars relate to Pooja Ltd. which has gone into voluntary liquidation : 15

Assets realised :

Freehold property	60,000
Plant and Machinery	27,000

Patents	8,000
Furniture	12,000
Debtors	2,000
Stock	10,000

Liabilities were :

Preferential Creditors	16,000
Unsecured Creditors	2,80,000
Debentures	60,000

The balance at the bank was Rs. 11,000. The expenses of liquidation amounted to 2,000. The liquidator's remuneration was agreed at 3.5% on the amount realised and 2% on the amount paid to unsecured creditors.

Prepare the liquidator's final statement of account.

खालील माहिती पूजा लिमिटेडची असून तिचे ऐच्छिक निस्तारण झाले आहे :

संपत्तीचे रोखीकरण :

आत्मधृत संपत्ती	60,000
यंत्र आणि संयंत्र	27,000
एकस्व	8,000
उपस्कर	12,000
ऋणको	2,000
स्कंध	10,000

पुढील प्रमाणे देयता आहे :

आधिमान्य उत्तमर्ण	16,000
अप्रतिभूत उत्तमर्ण	2,80,000
कर्जरोखे	60,000

P.T.O.

बँकेतील शिल्लक 11,000 रुपये होती. निस्तारणाचा खर्च 2,000 रुपये इतका झाला. निस्तारकाला पारितोषण संपत्तीच्या रोखीकरणावर 3.5% आणि अप्रतिभूत उत्तमर्णांवर दिलेल्या रकमेवर 2% द्यायचे ठरले.

निस्तारकाचे अंतिम लेखा विवरण तयार करा.

Or

(किंवा)

The following is the Balance Sheet of Sanika Ltd. as on 31st March, 2021 :

Liabilities	Amount	Assets	Amount
Share Capital		Goodwill	30,000
1,200 shares of Rs. 100		Plant & Machinery	1,00,000
each fully paid	1,20,000	Stock	40,000
400, Pref. Shares of Rs. 100 each	40,000	Debtors	30,000
Sundry Creditors	1,00,000	Cash	10,000
		Profit and loss a/c	50,000
	2,60,000		2,60,000

The following scheme of reconstruction was adopted :

(i) The equity shares are to be reduced to 50 each.

(ii) The preference shares are to be reduced to 75 each.

(iii) Sundry creditors have agreed to reduce their claims by 10%.

(iv) Write off Profit and Loss A/c and Goodwill.

Give journal entries and prepare the revised balance sheet.

श्री कुमारस्वामी महाविद्यालय ग्रंथालय औसा जि. लातूर

31 मार्च 2021 रोजी 'सानिका लि.' चे स्थिती-विवरण खालील प्रमाणे होते :

देयता	रक्कम	संपत्ती	रक्कम
भाग भांडवल:		ख्याती	30,000
1,200 भाग प्रत्येकी 100		यंत्र व संयंत्र	1,00,000
रुपयाचे	1,20,000	स्कंध	40,000
400 अग्रहक्क भाग प्रत्येकी		ऋणको	30,000
100 रुपयाचे	40,000	रोख	10,000
धनको	1,00,000	नफा तोटा खाते	50,000
	2,60,000		2,60,000

पुनर्रचनेची खालील योजना स्वीकारण्यात आली :

(i) सामान्य भागाचे मूल्य 80 रुपयापर्यंत कमी करण्यात येतील.

(ii) अग्रहक्क भागाचे मूल्य 75 रुपयांपर्यंत कमी करण्यात येतील.

(iii) धनकोंनी त्यांचे दावे 10% नी कमी करण्याचे मान्य केले आहे.

(iv) नफा तोटा खाते आणि ख्यातीचे अपलेखन करा.

पुनर्रचनेनंतर जर्नल नोंदी आणि सुधारित स्थिती विवरण तयार करा. 10

5. Write short notes on (any *two*) :

(a) Need of Reconstruction of Company

(b) Methods of Purchase Consideration

(c) Process of Liquidation of Company

(d) Minority interest.

P.T.O.

X315YD016B3X315YD016B3X315YD016B3X315YD016B3

श्री कुमारस्वामी महाविद्यालय ग्रंथालय औसा जि. लातूर

संक्षिप्त टिपा लिहा (कोणतेही दोन) :

(a) कंपनीच्या पुनर्रचनेची गरज

(b) क्रय प्रतीफलाच्या पद्धती

(c) कंपनीच्या निस्तारणाची प्रक्रिया

(d) अल्पमत अंशाधारकाचे हित.

X315YD016B3X315YD016B3X315YD016B3X315YD016B3

This question paper contains 8 printed pages]

ग्रंथालय

EA—102—2025

FACULTY OF COMMERCE

B.Com. (Second Year) (Fourth Semester) EXAMINATION

NOVEMBER/DECEMBER, 2025

INCOME TAX LAW AND PRACTICE

Paper BC-4.5

(Thursday, 27-11-2025) **Time : 2.00 p.m. to 5.00 p.m.**

Time—3 Hours *Maximum Marks—75*

N.B. :— (1) Question No. 1 is compulsory.

(2) Figures to the right indicate full marks.

(3) Use of simple non-programmable calculator is allowed.

(1) प्रश्न क्र. 1 अनिवार्य आहे.

(2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

(3) साध्या नॉन-प्रोग्रॅमेबल गणकयंत्राच्या वापरास परवानगी आहे.

1. From the following particulars of the income of Mr. Mahesh Kumar for the year ended on 31st March, 2025. Compute his total income for the Assessment Year 2025-2026 : 20

(1) Salary ₹ 3,00,000.

P.T.O.

(2) Rent received per month ₹ 6,000 from house property.

(3) Profits from poultry business for the previous year ₹ 72,000.

(4) Long-term capital gain (building) ₹ 2,10,000.

(5) Short-term capital gain ₹ 18,000.

(6) Interest received from Bank of India on fixed deposit ₹ 2,000.

(7) Dividend received from a co-operative society ₹ 6,000.

(8) Life Insurance Premium paid ₹ 14,000.

(9) Contribution to Public Provident Fund ₹ 95,000.

(10) He purchased National Savings Certificates VIII issue on 31/03/2025 for ₹ 11,000.

श्री महेश कुमार यांच्या 31 मार्च, 2025 अखेर उत्पन्नाच्या विवरणावरून निर्धारण वर्ष 2025-2026 करिता एकूण उत्पन्नाचे आगणन करा :

(1) वेतन ₹ 3,00,000.

(2) गृहसंपत्तीपासून भाडे प्राप्त झाले ₹ 6,000 दरमहा.

(3) मागील वर्षात कुक्कुट पालन या व्यवसायापासून नफा ₹ 72,000.

(4) दिर्घकालीन भांडवली लाभ (इमारत) ₹ 2,10,000.

(5) अल्पकालीन भांडवली लाभ ₹ 18,000.

(6) बँक ऑफ इंडीयातील मुदत ठेवीवरील व्याज ₹ 2,000.

ग्रंथालय

(7) सहकारी संस्थेचा लाभांश ₹ 6,000.

(8) जीवन विमा प्रव्याजी भरली ₹ 14,000.

(9) सार्वजनिक भविष्य निर्वाह निधीत योगदान ₹ 95,000.

(10) त्यांनी दि. 31/03/2025 रोजी राष्ट्रीय बचत प्रमाणपत्रे VIII अंक खरेदी केला ₹ 11,000.

2. From the following information compute the taxable capital gain of Mr. Sachin for the A.Y. 2025-2026 : 15

(1) Mr. Sachin's father purchased a house property in June 2011 for ₹ 4,60,000.

(2) Mr. Sachin acquired the property by inheritance of 4th Feb., 2012 after the death of his father.

(3) Fair market value of the property on 4th Feb., 2012 was ₹ 5,50,000.

(4) Mr. Sachin sold the property on 16th July, 2024 for ₹ 35,00,000 (Thirty Five Lakh only).

(5) Stamp valuation authority valued the property ₹ 40,00,000 (Forty Lakh only) which is not objected by the seller or the buyer of the house.

(6) On 5th Dec., 2024 Mr. Sachin purchased a residential flat for ₹ 18,00,000 and invested ₹ 10,00,000 in bonds issued by the NHAI redeemable after 5 years.

The cost inflation index for F.Y. 2011-2012 was 184 and for 2024-25 was 363.

P.T.O.

खालील माहितीवरून श्री सचिन यांचे निर्धारण वर्ष 2025-2026 करिता करपात्र भांडवली लाभाचे आगणन करा :

(1) श्री सचिन यांच्या वडीलांनी जून 2011 मध्ये एक घर 4,60,000 रुपयांस खरेदी केले.

(2) श्री सचिन यांच्या वडीलांच्या मृत्यूनंतर दि. 4 फेब्रुवारी, 2012 मध्ये वारसाहक्काने सदरील घर श्री सचिन यांना मिळाले.

(3) 4 फेब्रु., 2012 रोजी सदरील घराची उचित बाजार मूल्य ₹ 5,50,000 होते.

(4) श्री सचिन यांनी सदरील घर दिनांक 16 जूलै, 2024 रोजी ₹ 35,00,000 (पस्तीस लक्ष रुपये मात्र) विक्री केले.

(5) स्टॅम्प मूल्यांकन प्राधिकरणाने मालमत्तेचे मूल्य ₹ 40,00,000 (अक्षरी चाळीस लक्ष मात्र) ठेवले आहे. ज्यावर विक्रेता किंवा खरेदीदार यांनी आक्षेप घेतलेला नाही.

(6) दिनांक 5 डिसेंबर, 2024 रोजी श्री सचिन यांनी एक निवासी सदनिका ₹ 18,00,000 खरेदी केली आणि ₹ 10,00,000 भारतीय राष्ट्रीय महामार्ग प्राधिकरण (NHAI) च्या बॉन्डसमध्ये गुंतवणूक केली आहे. जे 5 वर्षानंतर परतफेड करण्यायोग्य आहेत.

आर्थिक वर्षे 2011-2012 साठी महागाई निर्देशांक 184 होत आणि 2024-2025 साठी 363 होता.

Or

(किंवा)

What is a Capital Gain ? Discuss short-term and long-term Capital Gains.

भांडवली लाभ म्हणजे काय ? अल्पकालिन भांडवली लाभ आणि दिर्घकालीन भांडवली लाभ यावर चर्चा करा.

3. From the following information compute income from other sources for the A.Y. 2025-2026 : 15

(1) Income from agricultural land in Solapur ₹ 25,000.

(2) Interest on postal savings bank account ₹ 2,000.

(3) Interest on Bank Deposits ₹ 5,000.

(4) Income from undisclosed sources ₹ 20,000.

(5) Winning from horse race ₹ 20,000 (Net).

(6) Rent from sub-letting house ₹ 24,000.

(7) Dividend from foreign company ₹ 1,000.

(8) Ground rent ₹ 5,000.

(9) Agricultural income in Sri Lanka ₹ 30,000.

(10) Rent paid for sub-letting house ₹ 9,000 to house owner.

खालील माहितीवरून निर्धारण वर्षे 2025-2026 करिता इतर स्रोतापासून उत्पन्नाचे निर्धारण करा :

(1) सोलापूर येथील शेतीपासून उत्पन्न ₹ 25,000.

(2) पोस्टल बचत बँक खात्यापासून व्याज मिळाले ₹ 2,000.

(3) बँक ठेवीपासून व्याज मिळाले ₹ 5,000.

(4) अघोषित स्रोतापासून उत्पन्न ₹ 20,000.

(5) घोड्यांच्या शर्यतीतील विजयापासून उत्पन्न ₹ 20,000 (निव्वळ).

ग्रंथालय

P.T.O.

(6) घर उप-भाड्याने दिले त्याचे भाडे मिळाले ₹ 24,000.

(7) विदेशी कंपनीपासून लाभांश मिळाला ₹ 1,000.

(8) जमीनीपासून भाडे मिळाले ₹ 5,000.

(9) श्रीलंका येथील शेतजमिनीपासून उत्पन्न ₹ 30,000.

(10) उप-भाड्याने दिलेल्या घराचे भाडे घर (मुळ) मालकाला दिले ₹ 9,000.

Or

(किंवा)

Describe any *ten* items of income which can be included under the head 'Income from other sources'.

इतर स्रोतापासून मिळणाऱ्या उत्पन्नाच्या शीर्षकाखाली समाविष्ट करता येणाऱ्या उत्पन्नाच्या कोणत्याही 10 बाबींचे वर्णन करा.

4. From the following information compute eligible deductions from the Gross Total Income of Mr. Vinod for the A.Y. 2025-2026 : 15

(1) Life Insurance Premium paid ₹ 50,000.

(2) Deposited in PPF ₹ 80,000.

(3) Repayment of Housing Loan to Bank of India ₹ 60,000.

(4) He paid medical insurance premium on the health of his spouse aged 45 years ₹ 28,000.

(5) He paid interest on loan taken from SBI for the higher education of his son ₹ 90,000.

(6) Mr. Vinod who is totally blind (Severe disability).

(7) Contribution to unrecognised Provident Fund ₹ 20,000.

खालील माहितीवरून निर्धारण वर्षे 2025-2026 करिता श्री विनोद यांच्या एकूण सकल उत्पन्नातून पात्र वजावटींची गणना करा :

(1) जीवन विमा प्रव्याजी भरली ₹ 50,000.

(2) सार्वजनिक भविष्य निर्वाह निधीत रक्कम भरली ₹ 80,000.

(3) बँक ऑफ इंडियाला गृह कर्जाची परतफेड केली ₹ 60,000.

(4) त्यांच्या पत्नीचा (वय 45 वर्षे) वैद्यकिय विमा प्रव्याजी रक्कम भरली ₹ 28,000.

(5) मुलाच्या उच्च शिक्षणासाठी स्टेट बँक ऑफ इंडियाकडून घेतलेल्या शैक्षणिक कर्जावरील व्याज दिले ₹ 90,000.

(6) श्री विनोद हे पूर्णपणे अंध आहेत (गंभीर अपंगत्व).

(7) अमान्यताप्राप्त भविष्य निर्वाह निधीत अंशदान केले ₹ 20,000.

Or

(किंवा)

Write a detailed note on the rates of income tax for individuals (as per old tax regime).

व्यक्तीगत करदात्यासाठी आयकराचे दर यावर सविस्तर टिपण लिहा (जून्या कर प्रणालीनुसार).

P.T.O.

श्री कुमारस्वामी महाविद्यालय ग्रंथालय औसा जि. लातूर

5. Write short notes on any *two* of the following : 10

(*i*) Deduction u/s 80DD

(*ii*) Capital Assets

(*iii*) Tax Liability

(*iv*) Income from Lottery.

थोडक्यात टिपा लिहा (कोणत्याही **दोन**वर) :

(*i*) कलम 80DD अंतर्गत वजावट

(*ii*) भांडवली संपत्ती

(*iii*) कर दायित्व

(*iv*) लॉटरीपासून उत्पन्न.

This question paper contains 2 printed pages]

EA—83—2025

FACULTY OF COMMERCE

B.Com. (Second Year) (Fourth Semester) EXAMINATION

NOVEMBER/DECEMBER, 2025

CORPORATE LAW

(BC-4.4)

(Monday, 24-11-2025) **Time : 2.00 p.m. to 5.00 p.m.**

Time—3 Hours *Maximum Marks—75*

N.B. :— (*i*) Q. No. **1** is compulsory.

प्रश्न क्रमांक 1 अनिवार्य आहे.

(*ii*) Attempt *all* questions.

सर्व प्रश्न सोडवा.

(*iii*) Figures to the right indicate full marks.

उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

श्री कुमारस्वामी महाविद्यालय ग्रंथालय औसा जि. लातूर

1. Define company. Explain the nature and its characteristics. 20

प्रमंडळाची व्याख्या सांगून त्याचे स्वरूप व वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

2. Discuss the duties and rights of promoters of a company. 15

प्रमंडळाच्या प्रवर्तकाच्या कर्तव्य व अधिकाराची चर्चा करा.

Or/किंवा

What is Debentures ? Explain the types of debentures.

कर्जरोखे म्हणजे काय ? ते सांगून कर्जरोख्याचे प्रकार स्पष्ट करा.

P.T.O.

3. What is preference shares ? Explain the types of preference shares. 15

अग्रहक्क भाग म्हणजे काय ? ते सांगून अग्रहक्क भागांचे प्रकार स्पष्ट करा.

Or/किंवा

What is register of members ? Explain modes of acquiring membership of company.

सदस्य नोंदणी म्हणजे काय ? कंपनीमध्ये सदस्यत्व मिळविण्याच्या पद्धती स्पष्ट करा.

4. Explain the concept of Corporate Social Responsibility in detail. 15

प्रमंडळाची सामाजिक जबाबदारी ही संकल्पना सविस्तर स्पष्ट करा.

Or/किंवा

What is prospectus ? Explain the penalties for misrepresentation in prospectus.

माहिती पत्रक म्हणजे काय ? माहिती पत्रकातील चुकीच्या वर्णनाचे दंड स्पष्ट करा.

5. Write short notes on (attempt any *two*) : 10

(*a*) Transfer of Securities

(*b*) Corporate Governance

(*c*) Forfeiture of Shares

(*d*) Articles of Association.

थोडक्यात टिपा लिहा (कोणतेही **दोन** सोडवा) :

(*a*) रोख्यांचे हस्तांतरण

(*b*) प्रमंडळ प्रशासन

(*c*) भाग जप्ती

(*d*) कंपनीची नियमावली.

This question paper contains 2 printed pages]

EA—74—2025

FACULTY OF COMMERCE

B.Com. (Second Year) (Fourth Semester) EXAMINATION

APRIL/MAY, 2025

BUSINESS MANAGEMENT

(BC-4.3)

(Friday, 21-11-2025) **Time : 2.00 p.m. to 5.00 p.m.**

Time—3 Hours *Maximum Marks—75*

N.B. :— (*i*) Q. No. 1 is compulsory.

प्रश्न क्रमांक 1 अनिवार्य आहे.

(*ii*) Attempt *all* questions.

सर्व प्रश्न सोडवा.

(*iii*) Figures to the right indicate full marks.

उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

ग्रंथालय

1. Discuss the 14 principles of management by Henry Fayol. 20

हेन्री फेयॉल यांची व्यवस्थापनाचे 14 तत्त्वे लिहा.

2. What is training ? Explain the types of training. 15

प्रशिक्षण म्हणजे काय ? प्रशिक्षणाचे प्रकार स्पष्ट करा.

Or/किंवा

Define performance appraisal. Describe the process of performance appraisal.

कार्यपूर्ती मुल्यांकन म्हणजे काय ? कार्यपूर्ती मुल्यांकनाची प्रक्रिया स्पष्ट करा.

P.T.O.

3. Explain the theory of motivation by Abraham Maslow. 15

अब्राहम मास्लो यांचा अभिप्रेरणविषयक सिद्धांत स्पष्ट करा.

Or/किंवा

What is International Business Management ? Explain the characteristics of International Company.

आंतरराष्ट्रीय व्यवसाय व्यवस्थापन म्हणजे काय ? आंतरराष्ट्रीय प्रमंडळाची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

4. Define the concept of development. Give the objectives of development. 15

विकास म्हणजे काय ? विकासाचे उद्देश्य लिहा.

Or/किंवा

Discuss the methods of performance appraisal.

कार्यपूर्ती मुल्यांकनाच्या पद्धती स्पष्ट करा.

5. Write short notes on (any *two*) : 10

(*a*) SAARC

(*b*) Benchmarking

(*c*) Total quality management

(*d*) Quality circle.

थोडक्यात टिपा लिहा (कोणतेही **दोन**) :

(*a*) सार्क

(*b*) बेंचमार्किंग

(*c*) संपूर्ण गुणवत्ता व्यवस्थापन

(*d*) गुणवत्ता वर्तुळ.

ग्रंथालय